

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS CENTRINĘ DARBO MEDICINOS EKSPERTŲ KOMISIJĄ

2020 m. sausio 21 d. Nr. 4D-2019/1- 1354
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje gautas X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) pakartotinis skundas (toliau vadinama – Skundas) dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos (toliau vadinama – Komisija arba CDMEK) pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant skundą dėl profesinės ligos patvirtinimo / nepatvirtinimo.

2. Pareiškėjas Skunde, be kitų aplinkybių, nurodo:

2.1. „2019-03-05 man buvo nustatyta profesinės ligos nedarbingumo lygis 40 proc. ir šią dieną kreipiausi į SODRĄ dėl išmokos“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „2019-04-11 gavau SODROS pranešimą, kad mano dokumentai 2019-04-01 persiūsti CDMEK dėl pagrįstumo peržiūrėjimo ir daugiau jokios informacijos“;

2.3. „2019-09-20 gavau CDMEK 2019-09-17 [...] raštą „Dėl kvietimo į posėdį.“ 2019-09-21 prašymu kreipiausi į CDMEK dėl ligos įvertinimo, kuri nebuvo įvertinta, ir pranešiau, kad atvykti į posėdį neturiu lėšų ir sveikatos“;

2.4. „[...] CDMEK 2019-10-15 [...] raštu atsakė [...], „Komisija, išnagrinėjusi skundą, sprendimą priima ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo skundo ir visų reikalingų sprendimui priimti dokumentų bei informacijos gavimo datos.“ Sprendimas per nustatytą laiką nepriimtas, nors nuo skundo gavimo 2019-04-04 praėjo beveik 7 mėn., dokumentų gavimo 2019-05-30 beveik 5 mėn.“

3. Pareiškėjas prašo „ištirti dėl neveikimo CDMEK“ pareigūnų veiksmus.

4. Skundo tyrimui pateikti dokumentai, iš kurių nustatyta toliau nurodyta informacija:

4.1. CDMEK 2019-10-18 raštas Pareiškėjui:

2019 m. „[...] rugsėjo 23 d. gavo Jūsų 2019 m. rugsėjo 21 d. prašymą įvertinti, ar Jums nustatytas <...> yra profesinis susirgimas. Savo prašyme teigiate, kad 2019-02-18 d. surašant profesinės ligos patvirtinimo aktą ši liga nebuvo vertinama. Profesinės ligos patvirtinimo akte 2019 m. vasario mėn. 18 d. Nr. 2019-02-14/S-30 Jums nustatytos profesinės ligos: [...].

Komisija susipažino su Jūsų gautu prašymu ir informuoja, kad, vadovaujantis Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų patvirtinimo 34 punktu, darbuotojas, nesutinkantis su profesinės ligos patvirtinimo aktu, ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo profesinės ligos patvirtinimo akto gavimo gali jį skusti Centrinei darbo medicinos ekspertų komisijai. Atsižvelgiant į tai, kas anksčiau išdėstyta, Jūsų prašymo tenkinti negalime“;

4.2. CDMEK 2019-10-18 raštas Prienų rajono pirminės sveikatos priežiūros centrui (toliau vadinama ir – PSPC) ir VšĮ Prienų ligoninei (kopija – Pareiškėjui):

„CDMEK yra nagrinėjama Pareiškėjo [...] profesinės ligos nustatymo pagrįstumo byla. Vadovaujantis 2008 m. sausio 16 d. LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-37 „Dėl Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos nuostatų patvirtinimo“ (2017 m. rugpjūčio 30 d. LR Sveikatos apsaugos ministro įsakymo Nr. V-1018 redakcija) patvirtintais Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos nuostatais, jų 9.1 punktu, **pakartotinai** prašome ne vėliau kaip iki š. m. lapkričio 4 d. pateikti visą turimą medicininę dokumentaciją apie Pareiškėjo asmens sveikatą – visos jo asmens sveikatos istorijos kopijas, epikrizių iš stacionaro patvirtintas kopijas. Prašoma informacija yra reikalinga nuspręsti, ar Pareiškėjui profesinės ligos nustatytos pagrįstai“;

4.3. CDMEK 2019-10-15 raštas Pareiškėjui ir Seimo kontrolieriui:

„Informuojame, kad CDMEK 2019 m. gegužės 16 d. posėdyje pradėtas nagrinėti 2019-04-04 gautas [...] Valstybinio socialinio fondo valdybos Alytaus skyriaus 2019-04-01 prašymas [...] peržiūrėti Pareiškėjui nustatytų profesinės ligos diagnozių pagrįstumą.

Vadovaujantis CDMEK nuostatų (LR SAM 2017 m. rugpjūčio 30 d. įsakymo Nr. V-1018 redakcija) 9.1 punktu, Komisija nutarė išsiųsti raštą gydymo įstaigai, kurioje buvo teikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos, su prašymu pateikti turimą Pareiškėjo medicininę dokumentaciją (asmens sveikatos istoriją bei epikrizių iš stacionarų patvirtintas kopijas), kuri yra reikalinga tolimesniam bylos nagrinėjimui.

Iš Prienų rajono PSPC 2019-05-30 gautos [...] patvirtintos asmens sveikatos istorijos kopijos (16 lapų). 2019 m. birželio 6 d. vykusio posėdžio metu minėti dokumentai perduoti Komisijos ekspertei, nagrinėjančiai Pareiškėjo bylą.

Pažymėtina, kad, vadovaujantis Komisijos nuostatų (V skyrius *Komisijos ir darbo organizavimas ir sprendimų įforminimas*) 19 ir 24 punktais, Komisijos veiklos forma yra posėdžiai. Posėdžiai rengiami periodiškai, atsižvelgiant į gautų skundų nagrinėjimo terminus, kartą per mėnesį, per kalendorinius metus posėdžių turi būti ne mažiau kaip 12. Komisija, išnagrinėjusi skundą, sprendimą priima ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo skundo ir visų reikalingų sprendimui priimti dokumentų bei informacijos gavimo datos. Paaiškiname, kad Komisijos nariai nėra etatiniai Sveikatos apsaugos ministerijos darbuotojai, o liepos–rugpjūčio mėnesiais daugelis jų atostogauja pagal savo darbovietėse patvirtintus atostogų grafikus. Minėtu atveju š. m. liepos mėnesį Komisijos posėdžiai nevyko, o rugpjūčio mėnesį vykusiame posėdyje Pareiškėjo bylą nagrinėjusi ekspertė nedalyvavo dėl anksčiau minėtų pateisinamų priežasčių.

Į 2019 m. rugsėjo 26 d. Komisijos posėdį kvietėme atvykti Pareiškėją ir Valstybinio socialinio fondo valdybos Alytaus skyriaus atstovus. Į posėdį Pareiškėjas ir Sodros atstovai neatvyko. Šio posėdžio metu priimtas sprendimas kreiptis į sveikatos priežiūros įstaigą, kurioje Pareiškėjui buvo teikiamos asmens sveikatos paslaugos, siekiant gauti papildomų medicinos duomenų, reikalingų bylos nagrinėjimui. Taip pat buvo nutarta kreiptis į Valstybinę darbo inspekciją su prašymu pateikti turimą informaciją – darbo vietos bei darbo sąlygų aprašymą, fizikinių, cheminių ir ergonominių veiksnių matavimo duomenų vertinimus, profesinės rizikos vertinimo korteles, siekiant gauti informaciją apie Pareiškėjo darbinę veiklą [...]. Šiuo metu laukiama aukščiau išvardintos informacijos, kurią gavus bylos nagrinėjimas bus tęsiamas.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

5. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjo nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją (toliau vadinama ir – Ministerija), CDMEK, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į klausimus.

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

6. Ministerija Seimo kontrolierių informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus, iš kurių nustatyta:

6.1. „[...] Komisijos 2019-11-27 posėdyje buvo priimtas sprendimas dėl Pareiškėjui nustatytos profesinės ligos pagrįstumo.“

6.2. „[...] vadovaujantis Komisijos pirmininko pateikta informacija, Komisija neposėdžiavo tik 2019 m. liepos mėn., o 2019 rugpjūčio mėn. 22 d. įvyko Komisijos posėdis.“

6.3. „Vadovaujantis CDMEK nuostatų [...] (toliau – Nuostatai) 19 punktu, Komisijos posėdžiai rengiami periodiškai, atsižvelgiant į gautų skundų nagrinėjimo terminus, tačiau per kalendorinius metus posėdžių turi būti ne mažiau kaip 12. 2019 m. Komisijos posėdžių skaičius (12) atitinka Nuostatų reikalavimus.“

Vadovaujantis Nuostatų 20 punktu, Komisijos posėdis yra teisėtas, jeigu jame dalyvauja daugiau kaip pusė jos narių. Jeigu 2019 m. liepos mėn. dėl Komisijos narių pagrindinėse darbovietėse suplanuotų atostogų nebuvo galimybės užtikrinti, jog posėdyje dalyvautų reikiamas Komisijos narių skaičius, posėdis galėjo nevykti, su sąlyga, kad bus laikomasi Nuostatų 24 punkte nustatyto termino priimti sprendimą ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo skundo ir visų dokumentų ir informacijos, reikalingų sprendimui priimti, gavimo dienos. Vadovaujantis Komisijos pirmininko pateikta informacija, paskutiniai medicininiai dokumentai iš asmens sveikatos priežiūros įstaigų, reikalingi Pareiškėjo nustatytų profesinių susirgimų pagrįstumui įvertinti, gauti 2019 m. lapkričio 12 d., o Komisijos sprendimas dėl Pareiškėjui nustatytos profesinės ligos pagrįstumo priimtas 2019 m. lapkričio 27 d. posėdyje, todėl Nuostatų 24 punktas nebuvo pažeistas, tačiau ilgas laikotarpis (liepos ir rugpjūčio mėn.), kuomet X atvejis nebuvo nagrinėjamas, įtakojo ilgą šio atvejo svarstymo trukmę.“

6.4. „[...] tarp Komisijos posėdžių 2019 m. birželio mėn. 6 d. ir 2019 m. rugpjūčio mėn. 22 d. buvo ilgesnė nei 2 mėn. pertrauka, ir susidarė situacija, kuomet galėjo būti neužtikrintas 2 mėn. terminas išnagrinėti tuos atvejus, dėl kurių buvo gauti visi dokumentai ir informacija, reikalinga sprendimams priimti. Atsižvelgdama į tai, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija atkreips Komisijos pirmininko dėmesį, kad, planuojant Komisijos posėdžius būtų laikomasi Nuostatose nustatyto 2 mėn. termino, ypač planuojant Komisijos posėdžius atostogų laikotarpiu.“

6.5. „[...] vadovaujantis Nuostatų 9.1 papunkčiu, Komisija, atlikdama savo funkcijas, turi teisę gauti iš Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teritorinio skyriaus, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ar jos teritorinio skyriaus, asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų, darbdavių ir kitų institucijų informaciją ir dokumentus, kurių reikia Komisijos funkcijoms vykdyti.“

Susipažinus su Komisijos pirmininko pateikta medžiaga matyti, jog sprendimai kreiptis į asmens sveikatos priežiūros įstaigas dėl Pareiškėjo atvejui išnagrinėti reikalingų medicininių dokumentų buvo priimti 2 kartus. Komisijos 2019 m. gegužės 16 d. posėdyje nuspręsta kreiptis į Prienų rajono PSPC dėl Pareiškėjo medicininės dokumentacijos (asmens sveikatos kortelių, epikrizių iš stacionarų patvirtintas kopijų), kuri yra reikalinga tolimesniam bylos nagrinėjimui, pateikimo. 2019-05-30 iš Prienų rajono PSPC gauta ne visa prašyta medicininė dokumentacija, o tik 16 lapų kopijos iš Pareiškėjo asmens sveikatos kortelės, kurias savo nuožiūra atrinko Prienų rajono PSPC. Komisijos 2019-09-26 d. posėdyje buvo priimtas sprendimas kreiptis į dvi asmens sveikatos priežiūros įstaigas, kadangi turimų dokumentų nepakako priimti sprendimui dėl Pareiškėjui nustatytų profesinių ligų pagrįstumo: į Prienų rajono PSPC dėl medicinos dokumentų pateikimo pakartotinai kreiptasi, nes 2019-05-30 Nr. 1EK (13.1)-233 gauti medicininiai dokumentai buvo ne pilnos prašomos apimties, o į VšĮ Prienų ligoninę papildomai kreiptasi, kadangi iš 2019-05-30 Prienų rajono PSPC gautų medicininių dokumentų kopijų paaiškėjo, kad Pareiškėjas buvo gydytas ir šioje ligoninėje.“

6.6. „Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 44 straipsnio 8 dalyje nustatyta, jog CDMEK sprendžia ginčytinus klausimus, susijusius su profesinės ligos diagnozės nustatymu, ji turi priimti kiek galima objektyvesnius sprendimus, susipažinusi su Komisijos funkcijoms vykdyti reikalingais dokumentais ir informacija. Išsamūs medicininiai dokumentai yra svarbūs norint sužinoti, kada pacientui prasidėjo su nustatyta (ar nenustatyta) profesinės ligos diagnoze susiję sveikatos problemos, kad būtų galima įvertinti, ar liga atitinka

profesinių ligų diagnostikos kriterijus, ar nebuvo kitų veiksnių (pvz. traumų), kurie galėjo turėti įtakos šiai ligai. Sprendimus dėl to, ar pakanka pateiktos informacijos ir dokumentų sprendimui dėl ginčytino atveju priimti, priima pati Komisija.“

6.7. „Atsižvelgiant į tai, jog Komisijos 2019-05-16 rašte 3EK(13.2)-459, adresuotame Prienų rajono PSPC šeimos gydytojai [*pavardė žinoma*], buvo prašoma pateikti visą turimą Pareiškėjo medicininę dokumentaciją, o buvo gauta tik dalis (16 lapų), o apie jo gydymąsi VšĮ Prienų ligoninėje paaiškėjo tik iš 2019-05-30 Prienų rajono PSPC pateiktų dokumentų, darytina išvada, kad Komisija pakartotinai į Prienų rajono PSPC ir papildomai į VšĮ Prienų ligoninę kreipėsi pagrįstai.“

6.8. „[...] vadovaujantis Komisijos sekretoriato pateikta informacija, Pareiškėjas nesikreipė į Komisiją dėl klausimų, susijusių su skundo dėl jam nustatytos profesinės ligos nustatymo pagrįstumo nagrinėjimo terminais, ar prašydamas paaiškinti priežastis, kodėl dar nėra priimtas sprendimas dėl jo atvejo. Nuostatai neįpareigoja Komisijos rengti tarpinių atsakymų suinteresuotoms šalims dėl užsitęsusio atvejo nagrinėjimo termino, todėl negalime konstatuoti, kad Komisija pažeidė teisės aktų nuostatas ar netinkamai informavo pareiškėją.“

6.9. „[...] Profesinės ligos patvirtinimo akte, kurio forma patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 487 „Dėl Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų patvirtinimo“, nėra grafos, kurioje būtų paaiškinama, kokia tvarka ir kam gali būti minėtas aktas skundžiamas. Surašęs Profesinės ligos patvirtinimo aktą, pacientui jo apskundimo tvarką turėtų paaiškinti darbo medicinos gydytojas.“

6.10. „[...] nors Nuostatų 24 punkte nustatytas terminas priimti sprendimą ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo skundo ir visų dokumentų ir informacijos, reikalingų sprendimui priimti, gavimo dienos, nebuvo pažeistas, dėl ilgai neatlikto vertinimo ir nepriimto sprendimo, kad iš Prienų rajono PSPC gauti Pareiškėjo medicininiai dokumentai yra nepakankamos apimties ir reikalingas papildomas kreipimasis, buvo susidariusi situacija, kuomet šis terminas galėjo būti pažeistas (pvz., jeigu 2019-05-30 iš Prienų rajono PSPC būtų gauta visa sprendimui reikalinga medicininė dokumentacija, tuomet sprendimas dėl Pareiškėjo, esant tokioms pačioms aplinkybėms, galėjo būti priimtas tik 2019-09-26). ***Manome, kad Komisijos darbo organizavimas, vertinant pagal pateiktas užklausas gautus dokumentus, yra tobulintinas, ir kartu su Komisija bus ieškoma būdų, kaip į procesą pagreitinėti.***“

6.11. „[...] iš pradžių naujai gauti skundai dėl ginčytinų atvejų per posėdį Komisijos pirmininko yra paskirstomi nagrinėti komisijos nariams. Tik per kitą Komisijos posėdį skundą pristatyti paskirtas narys, jau susipažinęs su skundo turiniu, pristato šį atvejį ir pateikia siūlymus dėl galimų sprendimų (pvz., dėl poreikio kreiptis dėl informacijos į asmens sveikatos priežiūros įstaigas, kviesti į posėdį suinteresuotų šalių atstovus ir kt.). Galutinis sprendimas priimamas tik gavus visus sprendimui priimti reikalingus dokumentus, išskyrus Nuostatų 26 punkte nustatytą išimtį.“

6.12. „Komisija, vykdamą Nuostatų 8 punkte jai nustatytas funkcijas, priima sprendimus, kurie, tais atvejais, ***kai Komisija priima sprendimą dėl profesinės ligos diagnozės nustatymo ar nenustatymo pagrįstumo***, vadovaujantis Nuostatų 8.3 papunkčiu ir 30 punktu, Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 487 „Dėl Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų patvirtinimo“ 34 punktu, ***iforminami kaip Komisijos išvada***. Komisijos išvada, vadovaujantis Nuostatų 31 punktu, išsiunčiama suinteresuotiems asmenims ir gali būti skundžiama teisės aktuose nustatyta tvarka.

Tais atvejais, kai Komisija priima sprendimus kitais Nuostatų 8 punkte nustatytais atvejais, šių sprendimų įforminimas nėra reglamentuotas ir sprendimų įforminimo būdas pasirenkamas Komisijos nuožiūra, atsižvelgiant į sprendimo pobūdį, pavyzdžiui, kai sprendimas priimamas dėl asmens kreipimosi, tokiam asmeniui Komisijos sprendimas pateikiamas įformintas Komisijos raštu ir šis raštas gali būti skundžiamas teisės aktų nustatyta tvarka.“

6.13. „[...] vadovaujantis Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo 44 straipsnio 8 dalies nuostatomis, Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos sprendimas gali būti skundžiamas teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka (per 1 mėn.).

Vadovaujantis Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 487 „Dėl Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos

nuostatų patvirtinimo“ 34 punktu, darbuotojas, darbdavys (-iai), kurio (-ių) įmonėje (-ėse) buvo atliekamas darbuotojo darbo sąlygų tyrimas, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba) ar Fondo valdybos teritorinis skyrius, nesutinkantys su profesinės ligos patvirtinimo aktu, ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo profesinės ligos patvirtinimo akto gavimo gali jį skųsti Centrinei darbo medicinos ekspertų komisijai.“

6.14. „Ministerijos nuomone, Komisijos sprendimo data turėtų būti laikoma Komisijos posėdžio, kuriame buvo priimtas sprendimas, data, tačiau Komisijos posėdžio protokolas ir, vadovaujantis sprendimu, parengta Komisijos išvada surašoma ne vėliau, kaip per 20 darbo dienų nuo posėdžio, todėl adresatus pasiekia ir teisinės pasekmės sukelia vėliau. Pažymėtina, kad Komisijos išvadose, išsiunčiamose suinteresuotoms šalims, visada yra nurodoma, jog, vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymu, Komisijos išvada gali būti skundžiama Vilniaus apygardos administraciniam teismui (adresu Žygimantų g. 2, LT-01 102, Vilnius) per 1 mėn. nuo jos gavimo dienos.“

6.15. „[...] šis terminas [2 mėn.] nėra pagrindas vilkinti sprendimų priėmimą. Pažymėtina, jog jis nustatytas atsižvelgiant į Komisijos darbo specifiką, Komisijos posėdžių periodiškumą ir datas, kurios turi būti derinamos ir su Komisijos narių darbo grafikai pagrindinėse darbovietėse. Didelės apimties dokumentai su ypatingais asmens duomenimis (sveikatos duomenimis) atkeliauja į Komisijos sekretoriatą Vilniuje, o dalis bylų vertinančių ekspertų nuolat dirba kituose miestuose. Kartais didelės apimties dokumentai ateina prieš pat posėdį ir ekspertui jau nėra galimybės su jais susipažinti ir pristatyti artimiausiam posėdyje.“

7. CDMEK Seimo kontrolierių informavo, pateikė dokumentus bei paaiškinimus, iš kurių nustatyta:

7.1. „[...] Komisijoje 2019 m. gegužės 16 d. posėdyje pradėtas nagrinėti 2019-04-04 gautas [...] 2019-04-01 Valstybinio socialinio fondo valdybos Alytaus skyriaus prašymas [...] peržiūrėti X susirgimus, tyrimus nebuvo pateikta, vadovaujantis Komisijos nuostatų [...] 9.1 punktu, Komisija nutarė išsiųsti raštą į gydymo įstaigą, kurioje Pareiškėjui buvo teikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos, su prašymu pateikti visą turimą Pareiškėjo medicininę dokumentaciją (asmens sveikatos kortelių, epikrizių iš stacionarų patvirtintas kopijas), kuri yra reikalinga tolimesniam bylos nagrinėjimui. 2019-05-30 gauta 16 lapų asmens sveikatos kortelės medicininių dokumentų kopijos [...] iš Prienų rajono PSPC. 2019-06-06 dieną vykusio posėdžio metu minėti dokumentai perduoti Komisijos ekspertei, nagrinėjančiai Pareiškėjo bylą.“

7.2. „2019-06-06 dienos posėdyje Valstybinio socialinio fondo valdybos Alytaus skyriaus 2019-04-01 prašymas svarstomas nebuvo, posėdžio metu fiksuota, kad gauti medicininiai dokumentai (posėdžio metu jie perduoti ekspertei) ir priimtas sprendimas po medicininių dokumentų įvertinimo, į sekantį Komisijos posėdį, kuomet bus nagrinėjamas Pareiškėjo profesinio susirgimo pagrįstumo klausimas, kviešti Valstybinio socialinio fondo skyriaus Alytaus skyriaus atstovą bei patį Pareiškėją, teikti paaiškinimus apie profesinio susirgimo vystymosi aplinkybes.“

7.3. „[...] vadovaujantis Komisijos nuostatų (V skyrius *Komisijos ir darbo organizavimas ir sprendimų įforminimas*) 19 ir 24 punktais, Komisijos veiklos forma yra posėdžiai. Posėdžiai rengiami kartą per mėnesį, per kalendorinius metus posėdžių turi būti ne mažiau kaip 12. Komisijos posėdis yra teisėtas, jeigu jame dalyvauja daugiau kaip pusė jos narių. Negalintis dalyvauti posėdyje Komisijos narys iki posėdžio pradžios turi pranešti apie tai Komisijos pirmininkui. Komisijos nariai nėra etatiniai Sveikatos apsaugos ministerijos darbuotojai, t. y. jie dirba savo pagrindinėse įstaigose, kuriose numatomi jų atostogų laikotarpiai, pagal tose įstaigose patvirtintus grafikus jie atostogauja. Kadangi Komisijos pirmininkas buvo informuotas, kad dauguma narių liepos mėnesį atostogaus, bendru Komisijos narių sutarimu buvo nutarta 2019 m. liepos mėnesį posėdžio nerengti (organizuojant du posėdžius gruodžio mėn.), nes posėdis bus neteisėtas ir sprendimų Komisija priimti negalės. **Apie posėdžių rengimą / nerengimą nebuvo informuotas nei VSDFV Alytaus skyrius, nei Pareiškėjas, nes tokios informacijos teikimas Komisijos nuostatuose nėra numatytas.** 2019 m. rugpjūčio mėn. 22 d. Komisijos posėdyje, informavusi pirmininką apie savo atostogas darbovietėje,

nedalyvavo ekspertė, paskirta analizuoti ir pristatyti posėdžiuose Pareiškėjo bylą. Dėl to Pareiškėjo byla nebuvo nagrinėjama.“

7.4. „Komisijos posėdžio metu, svarstant pareiškėjo / pareiškėjų bylą analizuojama visa informacija, gauta iš Valstybinės darbo inspekcijos, Valstybinės socialinio draudimo fondo valdybos teritorinio skyriaus, asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų, darbdavių ir kitų institucijų, vertinami dokumentai, kurių reikia Komisijos funkcijoms vykdyti, kviečiami dalyvauti darbuotojai ar jo atstovai, darbdaviai bei kiti asmenys (Komisijos nuostatai, III skyrius). Kadangi Komisijos gauta medicininė dokumentacija iš Prienų PSPC buvo ne pilnos prašytos apimties (buvo prašyta gydomosi įstaigos pateikti visos pareiškėjo sveikatos istorijos ir epikrizių iš stacionarų patvirtintas kopijas, o gauta tik dalis – t. y. 16 asmens sveikatos kortelės lapų kopijų), Pareiškėjo bylos nagrinėjimui ir išvados priėmimui to nepakako, todėl buvo nutarta dar kartą kreiptis į gydymo įstaigą. To paties 2019-09-26 d. posėdžio metu Komisija priėmė sprendimą kreiptis ir į Valstybinę darbo inspekciją su prašymu pateikti patikslintą darbo vietos, darbo sąlygų aprašymą, pateikiant profesinės rizikos vertinimo korteles, fizikinių, cheminių ir ergonominių veiksnių matavimo duomenų vertinimus, Pareiškėjui dirbant [*įmonės pavadinimas žinomas*], nes turimų duomenų priimti išvada nepakako, jie buvo neišsamūs. Pažymėtina, kad dažnu atveju prašomi reikalingos apimties dokumentai pateikiami nepilni arba visai nepateikiami, o tai apsunkina Komisijos darbą. Iš Alytaus VDI gautas atsakymas 2019-10-28 Nr. 1EK (13.1)-388. Komisija, vadovaudamasi Komisijos nuostatais, nutarė į sekantį posėdį 2019-09-26 kviešti patį pareiškėją ir VSDFV skyriaus atstovą, juos iš anksto informuojant raštu.“

7.5. „2019-09-26 d. vykusio posėdžio metu buvo svarstomas gautas 2019-09-21 d. Pareiškėjo [...] prašymas, kuriame jis prašė „įvertinti, ar nustatytas <...> yra profesinis susirgimas“, bei rašė: „prašau įvertinti ir šią ligą, <...>“. Atkreiptinas dėmesys, kad anksčiau minėtas susirgimas Pareiškėjui buvo tik įtartas, tačiau nebuvo patvirtintas darbo medicinos gydytojo kaip profesinis susirgimas. Atsakyme į Pareiškėjo prašymą Komisija informavo Pareiškėją, kad, vadovaujantis Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų 34 punktu, darbuotojas, nesutinkantis su profesinės ligos patvirtinimo aktu, ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo profesinės ligos patvirtinimo akto gavimo gali jį skusti CDMEK. Dėl pradelsto termino minėto prašymo tenkinti Komisija negalėjo. Komisijoje sprendimai priimami bendru sutarimu, balsuojant, jei nuomonės išsiskiria, Komisijos nariai gali pareikšti atskirąją nuomonę. Šiuo atveju sprendimas atsisakyti svarstyti <...> vertinimą profesinės ligos pažiūriu buvo priimtas bendru sutarimu, posėdžio metu ir tai negali būti vadinama Komisijos išvada.“

7.6. „Komisijos sprendimu pakartotinai buvo kreiptasi į Prienų rajono PSPC ir VšĮ Prienų ligoninę dėl medicinos dokumentų pateikimo, nes 2019-05-30 [...] gauti medicininiai dokumentai buvo nepilnos prašomos apimties. Prašyta visos kortelės ar jos patvirtintos kopijos, kadangi komisija turi nustatyti, ar tarp profesinio susirgimo ir darbo aplinkos veiksnių poveikio yra tiesioginis ir nepaneigiamas ryšys, t. y., ar nebuvo traumų, ligų ir būklių, kurios galėtų įtakoti šio tiesioginio ryšio buvimą / nebuvimą. Minėtos bylos tyrime dėl Pareiškėjui nustatytų profesinių susirgimų pagrįstumo klausimo paskutiniai prašyti dokumentai iš medicinos įstaigų gauti 2019-11-12 d. [...]“

7.7. „Komisijos posėdžių metu gali būti priimami darbiniai sprendimai: atidėti bylos svarstymą, kreiptis informacijos į kitas įstaigas, darbdavius, Valstybinę darbo inspekciją, VSDFV teritorinį skyrių, darbo medicinos gydytoją ir t. t.“

7.8. „Komisijos sprendimas baigus nagrinėti bylą yra Komisijos išvada. Komisijos išvada dėl profesinės ligos diagnozės pagrįstumo ar nepagrįstumo surašoma ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo posėdžio, kuriame priimtas sprendimas dėl profesinės ligos diagnozės nustatymo ar nenustatymo. Išvadą pasirašo Komisijos pirmininkas. Po išvados pasirašymo Komisijos sekretoriatas per 3 darbo dienas po vieną jos egzempliorių išsiunčia darbuotojui ar jo atstovui, darbdaviui, o Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui, visuomenės sveikatos centrai, Fondo valdybos teritoriniam skyriui, darbo medicinos gydytojui – išvados kopijas. Jeigu išvada surašyta panaikinant profesinės ligos diagnozę, jos kopija išsiunčiama ir Profesinių ligų valstybės registriui. Būtent Komisijos išvada ir gali būti skundžiama Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta tvarka.“

7.9. „Komisijos išvadą dėl profesinio susirgimo nustatymo pagrįstumo / nepagrįstumo

galima per 1 mėnesį nuo jos gavimo datos apskųsti Administracinių bylų teisenos įstatyme nustatyta tvarka Vilniaus Administraciniam teismui, Žygimantų g. 2. Komisijos sprendimo data yra išvados priėmimo data – t. y. posėdžio, kuriame sprendimas buvo priimtas, data. Protokolas ir pati išvada surašomi ne vėliau kaip per 20 dienų nuo posėdžio.“

7.10. „[...] Komisijos darbuotojai nėra etatiniai Sveikatos apsaugos ministerijos darbuotojai, jie, kaip ekspertai, paskirti į Komisiją ministro. Komisijos darbas yra planuojamas sekančiai: kiekvieno posėdžio metu nustatomas būsimos Komisijos posėdžio laikas. Taip daroma todėl, kad ekspertai, kurių pagrindinis krūvis yra sveikatos priežiūros ar kitose įstaigose, galėtų / turėtų laiko dalyvauti posėdyje, t. y., kad kiekviename posėdyje būtų kvorumas, nes kitaip, sprendimai negali būti priimami, nors ir susirenka keli ekspertai (gaištamasis jų laikas). Planuoti posėdžius metams nėra galimybės, nes paprastai atostogų grafikai teikiami tik kalendoriniams metams prasidėjus ar vėliau. Be to, situacija ekspertų pagrindinėse darbovietėse yra dinamiška ir nuolat kintanti – komandiruotės, nedarbingumo periodai, papildomos funkcijos savo pagrindinėse darbovietėse, pacientų priėmimo grafikai ir pavadavimai galėtų įnešti pakankamai sumaišties Komisijos posėdžių grafike.“

7.11. „Komisijos narių viso yra 12. Dauguma komisijos narių atostogavo liepos mėn., bet ne visi. 2019 m. rugpjūčio 22 d. Komisijos posėdis vyko ir jis buvo legitimus, nedalyvavo tik vienas Komisijos narys, kuris atostogavo. Komisija negali priimti sprendimų dėl narių atostogų ar nulemti jų laiką, laikotarpį ir t. t. Pažymėtina, kad 2019 m. rugpjūčio mėnesį vykusiame posėdyje Pareiškėjo klausimo sprendimas nebuvo paskirtas nagrinėti, o suplanuotas nagrinėti 2019-09-26 d. vykusiame posėdyje. Komisija išnagrinėja skundą ir priima sprendimą ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo skundo ir visų dokumentų ir informacijos, kurie reikalingi pagrįstam sprendimui priimti, gavimo datos.“

7.12. „[...] profesinės ligos patvirtinimo akte nėra grafos, kurioje būtų paaiškinama, kokia tvarka ir kam gali būti minėtas aktas skundžiamas. Piliečiui tai yra paaiškinama darbo medicinos gydytojo žodžiu. Minėtu atveju darbo medicinos gydytoja, surašiusi profesinės ligos patvirtinimo aktą, apie tai informavo Pareiškėją, apie tai savo prašyme patvirtino ir pats Pareiškėjas. [...].

Minėtos bylos tyrime dėl Pareiškėjui nustatytų profesinių susirgimų pagrįstumo klausimo paskutiniai prašyti dokumentai iš medicinos įstaigų gauti 2019-11-12 d. [...]. 2019-11-27 d. vykusio posėdžio metu priimtas sprendimas teikti išvadą profesinio susirgimo nustatymo pagrįstumo byloje. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymu, Komisijos išvada per 1 mėnesį nuo jos gavimo dienos gali būti skundžiama Vilniaus apygardos administraciniam teismui.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

8. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

8.1. *Viešojo administravimo įstatyme (VAĮ) reglamentuojama:*

8.1.1. *3 straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: 1) įstatymo viršenybės. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų įgaliojimai atlikti viešąjį administravimą turi būti nustatyti teisės aktuose, o veikla turi atitikti šiame įstatyme išdėstytus teisinius pagrindus. Administraciniai aktai, susiję su asmenų teisių ir pareigų įgyvendinimu, visais atvejais turi būti pagrįsti įstatymais; 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; 3) proporcingumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo mastas ir jo įgyvendinimo priemonės turi atitikti būtinus ir pagrįstus administravimo tikslus; 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 6) efektyvumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas ir įgyvendindamas sprendimus, jam skirtus išteklius naudoja ekonomiškai, rezultatų siekia kuo mažesnėmis sąnaudomis; [...] 11) atsakomybės už priimtus

sprendimus. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas administracinius sprendimus, turi prisiimti atsakomybę už priimtų administracinių sprendimų sukeltus padarinius; [...].“

8.1.2. 8 *straipsnis* – „1. Individualus administracinis aktas turi būti pagrįstas objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis, o taikomos poveikio priemonės (licencijos ar leidimo galiojimo panaikinimas, laikinas uždraudimas verstis tam tikra veikla ar teikti paslaugas, bauda ir kt.) turi būti motyvuotos 2. Individualiame administraciniame akte turi būti aiškiai suformuluotos nustatytos arba suteikiamos teisės ir pareigos ir nurodyta akto apskundimo tvarka. 3. Individualus administracinis aktas turi būti pasirašytas jį priėmusio pareigūno ar valstybės tarnautojo arba viešojo administravimo subjekto vadovo, jo pavaduotojo ar įgalioto asmens ir patvirtintas antspaudu. Kai individualus administracinis aktas priimamas naudojantis valstybės informacinėmis sistemomis, jo pasirašymui ir patvirtinimui antspaudu prilyginamas patvirtinimas (autorizavimas) valstybės informacinėje sistemoje. 4. Kiekvienam asmeniui, kuriam individualus administracinis aktas yra skirtas arba kurio teisėms ir pareigoms šis individualus administracinis aktas turi tiesioginį poveikį, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo šio akto priėmimo raštu pranešama apie individualaus administracinio akto priėmimą, kartu pridedant individualaus administracinio akto teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą kopiją, jeigu kiti įstatymai nenustato kitaip. Kai individualus administracinis aktas priimamas naudojantis valstybės informacinėmis sistemomis, vietoj individualaus administracinio akto teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintos kopijos gali būti pridedamas individualaus administracinio akto išrašas.“

8.2. *Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatyme* (Įstatymas) reglamentuojama:

8.2.1. 2 *straipsnis* – „31. **Profesinė sveikata** – darbuotojų sveikata, kuriai išsaugoti ir stiprinti vykdoma darbo aplinkos kenksmingų veiksnių, lemiančių sveikatos pakenkimus, prevencija, darbo aplinkos pritaikymas darbuotojų fiziologinėms ir psichologinėms galimybėms, darbuotojų sveikatos priežiūra, įgyvendinamos sveikatos stiprinimo priemonės.“

8.2.2. 44 *straipsnis* – „8. Darbuotojas, darbdavys, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba) ar Fondo valdybos teritorinis skyrius, **nesutikdami su profesinės ligos patvirtinimo aktu, gali jį skųsti Centrinei darbo medicinos ekspertų komisijai**. Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija sprendžia ginčytinus klausimus, susijusius su profesinės ligos diagnozės nustatymu. Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija sudaroma iš 12 Sveikatos apsaugos ministerijos, darbdavių ir darbuotojų organizacijų ir kitų valstybės įstaigų atstovų. Ne mažiau kaip 5 šios komisijos nariai turi būti asmens sveikatos priežiūros specialistai, turintys galiojančias medicinos praktikos licencijas, suteikiančias teisę verstis medicinos praktika pagal įgytą profesinę kvalifikaciją. Šios komisijos sudarymo, veiklos, jos kompetencijai priskiriamų ginčytinų klausimų, susijusių su profesinės ligos diagnozės nustatymu, sprendimo tvarką nustato sveikatos apsaugos ministro patvirtinti Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos nuostatai. Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos narių darbas apmokamas Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų ir komisijų narių darbo apmokėjimo įstatymo nustatyta tvarka. *Darbuotojas, darbdavys, Fondo valdyba ar Fondo valdybos teritorinis skyrius, nesutikdami su Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos sprendimu, gali jį skųsti teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.*“

8.3. *Vyriausybės 2004-04-28 nutarimu Nr. 487 patvirtintuose Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatuose* (Ligų tyrimo nuostatai) reglamentuojama: „Darbuotojas, darbdavys (-iai), kurio (-ių) įmonėje (-ėse) buvo atliekamas darbuotojo darbo sąlygų tyrimas, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Fondo valdyba) ar Fondo valdybos teritorinis skyrius, nesutinkantys su profesinės ligos patvirtinimo aktu, **ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo profesinės ligos patvirtinimo akto gavimo gali jį skųsti Centrinei darbo medicinos ekspertų komisijai**. Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija, išnagrinėjusi skundą, surašo išvadą dėl profesinės ligos pagrįstumo (toliau – Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos išvada) ir priima sprendimą ankstesnio tyrimo metu surašytą profesinės ligos patvirtinimo aktą palikti galioti ar įpareigoja darbo medicinos gydytoją surašyti naują. 35. Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija, išnagrinėjusi skundą, jeigu, jos nuomone,

nepakanka duomenų diagnozei nustatyti, gali raštu prašyti Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus jį papildyti, nurodyma profesinės ligos priežasčių tyrimo akto papildymo priežastis. 36. Valstybinės darbo inspekcijos inspektorius ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo nurodyto prašymo gavimo Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniame skyriuje pateikia papildomą medžiagą arba nurodo, kodėl jos negali pateikti. 37. Ginčytiniais atvejais, kai Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija nustato, kad darbuotojui turėjo būti nustatyta daugiau profesinių ligų diagnozių, darbo medicinos gydytojas iš naujo surašytame profesinės ligos patvirtinimo akte nurodo visas profesinių ligų diagnozes ir šių diagnozių nustatymo data yra diena, nurodyta naikinamame profesinės ligos patvirtinimo akte. 38. Ginčytiniais atvejais, kai Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija nustato, kad kai kurios darbo medicinos gydytojo nustatytos profesinės ligos diagnozės turi būti panaikintos, darbo medicinos gydytojas iš naujo surašytame profesinės ligos patvirtinimo akte nurodo Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos patvirtintas profesinių ligų diagnozes ir šių diagnozių nustatymo data yra diena, nurodyta naikinamame profesinės ligos patvirtinimo akte. 39. Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija per 3 darbo dienas nuo Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos išvados surašymo išsiunčia po vieną jos egzempliorių darbo medicinos gydytojui, nustačiusiam profesinės (-ių) ligos (-ų) diagnozę (-es) ar jos (jų) nenustačiusiam, Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui, darbuotojui, darbdaviui (-iams), kurio (-ių) įmonėje (-ėse) buvo atliekamas darbuotojo darbo sąlygų tyrimas, Fondo valdybos teritoriniam skyriui ar Fondo valdybai, jei ji nesutiko su profesinės ligos patvirtinimo aktu ir jį skundė Centrinei darbo medicinos ekspertų komisijai, Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai, o jeigu Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos išvada surašyta dėl profesinės ligos nepagrįstumo, panaikinant profesinės ligos diagnozę (-es), vieną jos egzempliorių – ir Profesinių ligų valstybės registro tvarkymo įstaigai. 40. Darbuotojas, darbdavys (-iai), kurio (-ių) įmonėje (-ėse) buvo atliekamas darbuotojo darbo sąlygų tyrimas, Fondo valdyba ar Fondo valdybos teritorinis skyrius, nesutinkantys su Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos išvada, gali ją skusti teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.“

8.4. *Sveikatos apsaugos ministro 2008-01-16 įsakymu Nr. V-37 patvirtintuose CDMEK nuostatuose* (Nuostatai; *aktuali redakcija, galiojanti nuo 2019-07-01*) reglamentuojama:

„2. **Komisija atsakinga ir atskaitinga sveikatos apsaugos ministrui.** 3. Komisija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymu, kitais įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, sveikatos apsaugos ministro įsakymais, kitais teisės aktais ir šiais Nuostatais. 4. Komisijos veikla grindžiama kolegialaus klausimų svarstymo, demokratijos, teisėtumo principais, taip pat asmenine Komisijos narių atsakomybe už klausimų sprendimą. [...] 7. **Komisijos uždavinys – vertinti profesinių ligų diagnozės nustatymo pagrįstumą ar nepagrįstumą pagal darbuotojo ar darbdavio (-ių), kurio (-ių) įmonėje (-ėse) buvo atliekamas darbuotojo profesinių ligų priežasčių tyrimas, arba Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Pareiškėjai) skundus.** 8. Komisija atlieka šias funkcijas: 8.1. sprendžia, ar pareiškėjo skundo nagrinėjimas priklauso Komisijos kompetencijai; 8.2. nagrinėja pareiškėjų skundus dėl profesinės ligos diagnozės nustatymo ar nenustatymo pagrįstumo; 8.3. teikia išvadas dėl profesinės ligos diagnozės nustatymo ar nenustatymo pagrįstumo; 8.4. analizuoja profesinės sveikatos priežiūros problemas, susijusias su Komisijos veikla; 8.5. teikia informaciją Profesinių ligų valstybės registrai, Sveikatos apsaugos ministerijai ir kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims apie Komisijos priimtus sprendimus; 8.6. vykdo kitas įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas. 9. Komisija, atlikdama savo funkcijas, turi teisę: 9.1. gauti iš Valstybinės darbo inspekcijos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teritorinio skyriaus (toliau – Valstybinės darbo inspekcijos teritorinis skyrius), Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ar jos teritorinio skyriaus (toliau – Fondo valdyba), asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų, darbdavių ir kitų institucijų informaciją ir dokumentus, kurių reikia Komisijos funkcijoms vykdyti. Šiame papunktyje minimi **subjektai prašomą informaciją ir dokumentus turi pateikti per Komisijos nurodytą terminą, ne trumpesnį kaip 10 darbo dienų**, išskyrus Nuostatų 26 punkte numatytus atvejus; 9.2. priimti sprendimą nedalyvaujant darbuotojui ar jo atstovui, darbdaviui (-iams), Fondo

valdybos atstovui, jei jiems apie posėdžio laiką ir skundo nagrinėjimą buvo pranešta; 9.3. siųsti asmenis į asmens sveikatos priežiūros įstaigas papildomai iširti ir patikslinti diagnozės; 9.4. pasitelkti gydytojus specialistus, ekspertus ir kviesti juos dalyvauti Komisijos posėdžiuose, sprendžiant profesinės ligos diagnozės nustatymo pagrįstumo ar nepagrįstumo klausimus; 9.5. kreiptis į Valstybinės darbo inspekcijos teritorinį skyrių dėl papildomos informacijos pateikimo; 9.6. kviesti į Komisijos posėdžius darbuotoją ar jo atstovą, darbdavį (-ius), Fondo valdybos, Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus, Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – Nacionalinis visuomenės sveikatos centras) atstovus, kitus asmenis; [...]. 16. Pareiškėjai Komisijai kartu su skundu, kuriame nurodyti nesutikimo su profesinės ligos patvirtinimo aktu motyvai, pateikia šiuos dokumentus: 16.1. Profesinės ligos priežasčių tyrimo aktą; 16.2. Profesinės ligos patvirtinimo aktą; 16.3. kitus, Pareiškėjo nuomone, reikalingus dokumentus. 17. **Skundas nenagrinėjamas, jei:** 7.1. jis nepriklauso Komisijos kompetencijai: 17.1.1. susirgimų, neįrašytų į Profesinių ligų sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 1198 „Dėl Profesinių ligų sąrašo ir Lietuvos Respublikos profesinių ligų valstybės registro bei jo nuostatų“, atvejais: 17.1.2. kai neatliktas profesinės ligos priežasčių tyrimas ir (ar) profesinės ligos nustatymas/nenustatymas; 17.1.3. kai ginčijamas susirgimas nebuvo įtartas kaip profesinė liga; 17.2. Pareiškėjas per Komisijos nurodytą terminą, ne trumpesnį kaip 10 darbo dienų, nepateikia trūkstamų dokumentų ir (ar) informacijos, reikalingų sprendimui dėl skundo priimti (išskyrus Nuostatų 26 punkte numatytą atvejį). 18. Komisijos sekretoriatas: 18.1. registruoja Pareiškėjų skundus, adresuotus Komisijai, nurodydamas skundo gavimo datą ir registracijos numerį, ir ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos raštu informuoja Pareiškėją ir suinteresuotas šalis (darbuotoją, darbdavį (-ius), kurio įmonėje (-ėse) buvo atliekamas darbuotojo profesinių ligų priežasčių tyrimas, Fondo valdybą) apie skundo gavimą. Gavus darbdavio (-ių) skundą, jo kopija gali būti siunčiama suinteresuotai šaliai (darbuotojui, Fondo valdybai), raštu gavus jų prašymą; gavus darbuotojo skundą, jo kopija gali būti siunčiama suinteresuotai šaliai (Fondo valdybai ir, jeigu darbuotojo skunde nėra pateikta informacijos apie sveikatos būklę – darbdaviui (-iams), raštu gavus jų prašymą; gavus Fondo valdybos skundą, jo kopija gali būti siunčiama darbuotojui, raštu gavus jo prašymą; 18.2. **ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo skundo gavimo dienos informuoja Komisijos pirmininką apie skundo gavimą;** 18.3. **registruoja kitus gautus dokumentus, adresuotus Komisijai, ir ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo jų gavimo dienos informuoja Komisijos pirmininką ir skundo nagrinėjimui paskirtą narį apie jų gavimą;** 18.4. **gautą informaciją ir medžiagą, susijusią su nagrinėjamais skundais, perduoda Komisijos nariams;** 18.5. raštu informuoja apie šaukiamo posėdžio datą, laiką ir vietą darbuotoją ar jo atstovą, darbdavį (-ius), kurio (-ių) įmonėje (-ėse) buvo atliekamas darbuotojo profesinių ligų priežasčių tyrimas, Fondo valdybą, prireikus – ekspertus ir Komisijos narius ne vėliau kaip likus 7 dienoms iki posėdžio; 18.6. registruoja ir saugo Komisijos posėdžių medžiagą ir kitus dokumentus; 18.7. vadovaudamasis posėdžių protokoluose pateikta informacija, rengia Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos veiklos suvestinę (Nuostatų priedas), teikia ją pasirašyti Komisijos pirmininkui ir iki kiekvieno ketvirčio pabaigos pateikia Sveikatos apsaugos ministerijai; [...] 24. **Komisija išnagrinėja skundą ir priima sprendimą ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo skundo ir visų dokumentų ir informacijos, reikalingų sprendimui priimti, gavimo dienos.** 25. **Pareiškėjo skundo nagrinėjimas gali būti laikinai sustabdomas:** 25.1. pareiškėjo rašytiniu motyvuotu prašymu skundo nagrinėjimas gali būti sustabdomas ne daugiau kaip vieną kartą ir ne ilgesniam kaip 3 mėnesių laikotarpiui; 25.2. Komisijai gavus informacijos apie ginčo dėl profesinės ligos tyrimo nagrinėjimą ikiteisminėse ir teisminėse institucijose. Skundo nagrinėjimas sustabdomas iki kol bus gautas galutinis sprendimas iš ikiteisminės ir (ar) teisminės institucijos. 26. **Jei Pareiškėjas ar kitas fizinis/juridinis asmuo, į kurį kreipiasi Komisija, per 4 mėnesius nuo Komisijos prašymo gavimo dienos nepateikia Komisijai jos prašomų papildomų tyrimų rezultatų ar kitų Komisijos prašomų duomenų, reikalingų sprendimui dėl profesinės ligos nustatymo/nenustatymo pagrįstumui priimti, Komisija sprendimą dėl skundo priima vadovaudamasi turima informacija. Pareiškėjo ar kito fizinio/juridinio asmens, į kurį kreipėsi Komisija, motyvuotu prašymu šis terminas gali būti pratęstas, jeigu dėl objektyvių priežasčių tyrimui atlikti arba duomenims gauti reikalingas ilgesnis**

laikas. 27. Komisijos posėdžiai protokoluojami. Protokole nurodoma posėdžio data ir vieta, posėdyje dalyvaujančių Komisijos narių ir kitų asmenų vardai ir pavardės, posėdyje svarstyti klausimai (Pareiškėjų skundai), sprendimų priėmimo būdas (bendru sutarimu ar balsuojant), balsavimo rezultatai (jei vyko balsavimas), priimti sprendimai. 28. Komisijos nariai per 5 darbo dienas po posėdžio Komisijos pirmininkui pateikia posėdžio protokolo dalį, susijusią su jo pristatytu skundu (posėdžio medžiaga). Už Komisijos posėdžio protokolo parengimą atsako Komisijos pirmininkas. Protokolą pasirašo Komisijos pirmininkas ir posėdyje dalyvavę Komisijos nariai. 29. **Komisijos posėdžio protokolas turi būti parengtas per 20 darbo dienų po posėdžio dienos.** 30. **Komisijos išvada dėl profesinės ligos diagnozės pagrįstumo ar nepagrįstumo surašoma ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo posėdžio, kuriame priimtas sprendimas dėl profesinės ligos diagnozės nustatymo ar nenustatymo.** Komisijos išvadą pasirašo Komisijos pirmininkas. 31. Komisija per 3 darbo dienas nuo Komisijos išvados surašymo išsiunčia po vieną jos egzempliorių darbuotojui ar jo atstovui, darbdaviui (-iams), kurio (-ių) įmonėje (-ėse) buvo atliekamas darbuotojo profesinių ligų priežasčių tyrimas, Valstybinės darbo inspekcijos teritoriniam skyriui, Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai, Fondo valdybai, darbo medicinos gydytojui, nustačiusiam profesinę ligą (ar jos nenustačiusiam), o jeigu Komisijos išvada surašyta dėl profesinės ligos diagnozės nustatymo nepagrįstumo, panaikinant profesinės ligos diagnozę (-es), Komisijos išvada išsiunčiama ir Profesinių ligų valstybės registro tvarkymo įstaigai. [...]. 39. Darbuotojas ar darbdavys (-iai), nesutikdami su Komisijos sprendimu, gali jį skųsti teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

9. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika

9.1. *Konstitucinis Teismas 2004-12-13 nutarime, priimtame byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03*, konstatavo:

„[...] Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės ar savivaldybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, **kiekvienas valstybės tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų**. Valstybės tarnautojai turi **nepiktnaudžiauti jiems nustatytais galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų**. Konstitucinis Teismas 2000-06-30 nutarime konstatavo, kad valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių [...]. [...] Konstitucinis Teismas 2004-07-01 nutarime ir 2004-11-05 išvadoje konstatavo, kad **Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms** [...] (Konstitucinio Teismo 1999-05-11 nutarimas, 2004-11-05 išvada) [...]“;

9.2. *Konstitucinis Teismas savo 2003-12-30 nutarime*, be kita ko, yra konstatavęs:

„[...] Konstitucijos 29 straipsnyje yra įtvirtintas visų asmenų lygybės įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams principas. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad tai yra formalios *asmenų lygybės principas*. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio turinį Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad šio principo turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant. Šis principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pačius faktus savavališkai vertinti skirtingai.

Visų asmenų lygybės principas reiškia ir tai, kad atitinkamos rūšies santykių subjektams – visiems vienodais požymiais pasižymintiems asmenims (jų grupėms) turi būti taikomas tas pats įstatymas ar kitas teisės aktas – tas pats vienodas, visiems tos kategorijos subjektams bendras, lygus matas. Vienodai turi būti taikomos tiek materialiosios, tiek proceso teisės normos.

Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeidžiamas, jei tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks

nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. nutarimas). [...]“;

9.3. *Konstitucinis Teismas savo 2011-06-23 sprendime*, be kita ko, yra konstatavęs:

„[...] Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinio teisinės valstybės principo negalima aiškinti kaip įtvirtinto tik Konstitucijos preambulėje; neatsiejami konstitucinio teisinės valstybės principo elementai yra *teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas*; konstitucinis proporcingumo principas yra vienas iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2005 m. rugpjūčio 23 d., 2010 m. gegužės 28 d., 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimai). [...]“;

9.4. *Konstitucinis Teismas savo 2004-12-13 nutarime* yra konstatavęs:

„[...] Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, teisės normos turi būti nustatomos iš anksto, teisės aktai turi būti oficialiai skelbiami, jie turi būti vieši ir prieinami; įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti *aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios*, turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna, teisės aktuose neturi būti nuostatų, vienu metu skirtingai reguliuojančių tuos pačius visuomeninius santykius; kad teisinių santykių subjektai galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus, teisinis reguliavimas turi būti santykinai stabilus; teisės aktais negalima reikalauti neįmanomų dalykų (*lex non cogit ad impossibilia*); teisės aktų galia yra nukreipta į ateitį, įstatymų ir kitų teisės aktų galiojimas atgal neleidžiamas (*lex retro non agit*), nebent teisės aktu būtų sušvelninama teisinių santykių subjekto padėtis ir kartu nebūtų pakenkiama kitiems teisinių santykių subjektams (*lex benignior retro agit*); [...]“;

9.5. *Konstitucinis Teismas 2013-05-16 nutarime* yra konstatavęs:

„[...] Konstituciniai sveikatos apsaugos pagrindai yra įtvirtinti Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyta: „Valstybė rūpinasi žmonių sveikata ir laiduoja medicinos pagalbą bei paslaugas žmogui susirgus. Įstatymas nustato piliečiams nemokamos medicinos pagalbos valstybinėse gydymo įstaigose teikimo tvarką.“

Žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 11 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai). Aiškindamas konstitucinę nuostatą, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas, o rūpinimasis žmonių sveikata – tai valstybės funkcija (*inter alia* Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai).

Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalies nuostata, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata, yra išreikštas konstitucinis principas, įvairiais aspektais atsispindintis ir kitose Konstitucijos nuostatose (pirmiausia kitose tos pačios dalies nuostatose, bet ne tik jose), kuriuo turi būti grindžiama visa su žmonių sveikata susijusi valstybės veikla“;

9.6. *Konstitucinis Teismas 2014-05-09 nutarime* yra konstatavęs:

„Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostata, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, aiškintina *inter alia* kartu su Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata. Aiškindamas Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalį, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių (Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 11 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai), taip pat kad žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas, o rūpinimasis žmonių sveikata – tai valstybės

funkcija (Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d., 2004 m. sausio 26 d., 2005 m. rugsėjo 29 d., 2009 m. rugsėjo 2 d., 2011 m. birželio 21 d. nutarimai).“

10. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika

10.1. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo* (toliau vadinama ir – LVAT) 2012-03-01 *nutartyje* (administracinė byla Nr. A⁵⁰²-1605/2012), be kita ko, nurodyta:

„[...] Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai, 2004 m. lapkričio 5 d. išvada). Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁰-655/2005). Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir Viešojo administravimo įstatymas) 1 straipsnyje, apibrėžiančiame aptariamo įstatymo paskirtį, nustatyta, jog šis įstatymas sudaro prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos nuostatą, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; nustato viešojo administravimo principus, viešojo administravimo sritis, viešojo administravimo subjektų sistemą ir administracinės procedūros organizavimo pagrindus; garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje nurodyta, kad viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidiarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų (teisinės valstybės, valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, teisės viršenybės, draudimo diskriminuoti, asmenų lygybės prieš įstatymą, proporcingumo ir kt.) bei *gero administravimo, atsakingo valdymo* principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.)“;

10.2. *LVAT 2016-09-16 apžvalgoje* (Administracinė jurisprudencija. 2016, 30), be kita ko, nurodyta:

„Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija gerą administravimą įvardija kaip pagrindinę teisę. [...]. Administracinės taisyklės turi svarbią reikšmę įgyvendinant teisę, įskaitant ir teisę, susijusią su pagrindinių žmogaus teisių apsauga. Administracinė teisė savaime yra svarbus teisių apsaugos veiksnys. Antai, teisė būti išklaustam ir pareiga surinkti pakankamai informacijos (prieš priimant sprendimą) yra neatsiejama įvairių materialiuju teisių, laiduojamų nacionalinių konstitucijų ir įstatymų, įgyvendinimo dalis. Todėl šios taisyklės gali veikti kaip priemonė tikslui - materialiuju teisių įgyvendinimui konkrečioje situacijoje - pasiekti. [...] Geras administravimas, įtvirtintas kaip asmenų subjektinė teisė, viešojo administravimo subjektus ne tik įpareigoja paisyti teisinių reikalavimų, bet taip pat suteikia asmenims šios teisės įgyvendinamumo garantiją jų santykiuose su administraciniais organais (*Wakefield 2007, 58-59*). [...]“

10.3. „Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški. Viešojoje teisėje veikiantys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktų nuostatomis, plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas (*LVAT 2009-04-09 sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-476/2009; 2009-12-23 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1505/2009*). „Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (arba kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikiamas paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje – įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms“ (*2013-03-05 nutartis administracinėje byloje Nr. A556-439/2013*)“;

10.4. *LVAT 2019-01-30 nutartyje* (administracinė byla Nr. eA-691-1062/2019) nurodyta:

„Įstatymo 44 straipsnyje 7–8 dalyse nustatyta, kad darbuotojas ar darbdavys, nesutikdami su nelaimingo atsitikimo darbe arba nelaimingo atsitikimo pakeliui į darbą ar iš darbo, arba profesinės

ligos priežasčių tyrimo aktais, gali juos skųsti vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui. Vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus sprendimas dėl pareiškimų, kuriuose skundžiami nelaimingų atsitikimų darbe arba nelaimingo atsitikimo pakeliui į darbą ar iš darbo, arba profesinės ligos priežasčių tyrimo aktai, gali būti skundžiamas teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Darbuotojas ar darbdavys, nesutikdami su profesinės ligos patvirtinimo aktu, gali jį skųsti Centrinei darbo medicinos ekspertų komisijai.

Iš aptarto teisinio reguliavimo darytina išvada, kad darbuotojas ir darbdavys gali skųsti profesinės ligos priežasčių tyrimo aktą vyriausiajam valstybiniam darbo inspektoriui, o jo sprendimą teismui; taip pat numatyta, kad **profesinės ligos patvirtinimo aktas gali būti skundžiamas Centrinei darbo medicinos ekspertų komisijai**. [...].

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 487 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. rugsėjo 3 d. nutarimo Nr. 881 redakcija) patvirtintų Profesinių ligų tyrimo ir apskaitos nuostatų (toliau tekste – ir Tyrimo nuostatai) 34 punkte nustatyta, kad darbuotojas ar darbdavys (-iai), kurio (-ių) įmonėje (-ėse) buvo atliekamas darbuotojo darbo sąlygų tyrimas, arba Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, nesutinkantys su profesinės ligos patvirtinimo aktu, ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo profesinės ligos patvirtinimo akto gavimo gali jį skųsti Centrinei darbo medicinos ekspertų komisijai. Tyrimo nuostatų 34 punkte taip pat nustatyta, kad Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija, išnagrinėjusi skundą, surašo išvadą dėl profesinės ligos pagrįstumo ir priima sprendimą ankstesnio tyrimo metu surašytą profesinės ligos patvirtinimo aktą palikti galioti ar įpareigoja darbo medicinos gydytoją surašyti naują.

Iš pirmiau aptarto teisinio reguliavimo matyti, kad Centrinei darbo medicinos ekspertų komisijai įgaliojimai nagrinėti ginčus dėl profesinės ligos diagnozės nustatymo yra nustatyti įstatymu ir minėtu Vyriausybės 2004 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 487, todėl **atmestinas apeliacinio skundo argumentas, kad Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija nelaikytina viešojo administravimo subjektu, jos aktas nesukelia teisinių padarinių ir byla turi būti tuo pagrindu nutraukta**. [...].

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. sausio 16 d. įsakymu Nr. V-37 patvirtintų Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos nuostatų (bylai aktuali redakcija, galiojusi nuo 2014 m. gegužės 1 d. iki 2016 m. balandžio 1 d.) CDMEK uždavinys – vertinti profesinių ligų diagnozės nustatymo pagrįstumą ar nepagrįstumą pagal pareiškėjų skundus (Ekspertų komisijos nuostatų 7 p.). Viena iš Komisijos funkcijų yra teikti išvadas dėl profesinės ligos diagnozės nustatymo ar nenustatymo pagrįstumo (8.3 papunktis). Iš Ekspertų komisijos nuostatų 30 ir 31 punktų matyti, kad sprendimas dėl profesinės ligos diagnozės pagrįstumo ar nepagrįstumo įforminamas surašant atitinkamą CDMEK išvadą. [...]. Pagal Tyrimo nuostatų 35 punktą Centrinė darbo medicinos ekspertų komisija, išnagrinėjusi skundą, jeigu, jos nuomone, nepakanka duomenų diagnozei nustatyti, gali raštu prašyti Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus jį papildyti, nurodydama profesinės ligos priežasčių tyrimo akto papildymo priežastis.

Apibendrinant nurodytąjį teisinį reguliavimą nagrinėjamos bylos kontekste, darytina išvada, kad Komisija tiria, ar pagrįstai buvo nustatyta / nenustatyta profesinės ligos diagnozė ir turi įgaliojimus įpareigoti darbo medicinos gydytoją surašyti naują Profesinės ligos patvirtinimo aktą arba raštu prašyti Valstybinės darbo inspekcijos teritorinio skyriaus jį papildyti, nurodydama profesinės ligos priežasčių tyrimo akto papildymo priežastis.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra pažymėjęs, kad **CDMEK yra speciali ekspertinė institucija, kuri pagal teisės aktus yra įgaliota nagrinėti ir yra kompetentinga spręsti ginčus dėl profesinių ligų diagnozės nustatymo (nenustatymo) pagrįstumo. Ji tai atlieka pasitelkdama specialias žinias, reikalingas kvalifikuotam duomenų vertinimui medicinine prasme** (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. gruodžio 13 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-916-858/2016). [...].

Teisėjų kolegija pažymi, kad pirmiau nurodyti Komisijos įgaliojimai (teisės) nagrinėjant ginčus dėl profesinių ligų diagnozės nustatymo (nenustatymo) pagrįstumo kartu suponuoja pareigą kitai šaliai (darbdaviui ir kitoms institucijoms) teikti Komisijai jų turimą informaciją ir dokumentus,

taip pat (fizinius ar juridinius asmenis, susijusius su nagrinėjamu ginču) atvykti į Komisijos posėdžius, kai toks poreikis Komisijai vykdant jos funkcijas iškyla. Nuostatų 16 punkte nustatyta, kad pareiškėjas (darbuotojas, darbdavys) Komisijai kartu su skundu, kuriame nurodyti nesutikimo su profesinės ligos patvirtinimo aktu motyvai, pateikia šiuos dokumentus: Profesinės ligos priežasčių tyrimo aktą; Profesinės ligos patvirtinimo aktą; kitus, Pareiškėjo nuomone, reikalingus dokumentus. CDMEK, gavusi pareiškėjo prašymą įvertinti profesinės ligos nustatymo pagrįstumą, turėjo pirmiausia atlikti kompleksinę dokumentų analizę ir vadovaujantis jai suteiktomis teisėmis nustatyti, ar profesinės ligos diagnozė nustatyta pagrįstai bei surašyti atitinkamą išvadą. Kompleksinė dokumentų analizė reiškia tai, kad CDMEK, atsižvelgdama į Profesinių ligų sąrašą, taip pat profesinės ligos nustatymo kriterijus (jų 6 punktą) turi kompleksiskai įvertinti duomenis apie darbuotojo ligos ir gyvenimo anamnezės, darbo veiklos raidą (profesiją, darbo pobūdį, kenksmingus darbo aplinkos veiksnius ir minimalų jų poveikio intensyvumą bei trukmę ir kt.), profesinės ligos kliniką, asmens sveikatos istorijos ir kitų medicininių dokumentų duomenis (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. rugsėjo 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A146-2817/2011; 2016 m. kovo 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-930-502/2016).

Pažymėtina, kad, pagal ABTĮ (1999 m. sausio 14 d. įstatymo Nr. VIII-1029 redakcija) 3 straipsnį, administraciniai teismai sprendžia ginčus dėl teisės viešojo administravimo srityje. Teismas, pagal jam priskirtą kompetenciją nagrinėdamas ginčą dėl profesinės ligos nustatymo, turi spręsti tik teisės klausimus, t. y. ar CDMEK, patvirtindama arba paneigdama profesinės ligos diagnozę, laikėsi teisės aktų reikalavimų. Būtent – teismas turi nustatyti, ar Komisija tinkamai atliko teisės aktais jos kompetencijai priskirtas funkcijas, ar priimant sprendimą dėl profesinės ligos diagnozės patvirtinimo (nepatvirtinimo) buvo laikomasi CDMEK nuostatais apibrėžtų pagrindinių procedūrų, ypač taisyklių, turėjusių užtikrinti objektyvų visų aplinkybių įvertinimą bei sprendimo pagrįstumą, ar priimtas sprendimas yra pagrįstas nustatytomis aplinkybėmis ir ginčo teisinius santykius reguliuojančiomis teisės normomis, ar savo turiniu neprieštarauja aukštesnės galios teisės aktams. Tuo tarpu CDMEK, kaip speciali ekspertinė institucija, taikydama dokumentinės analizės metodą, sprendžia dėl profesinės diagnozės nustatymo, be kita ko, pasitelkdama specialias žinias, reikalingas kvalifikuotam reiškinių vertinimui medicinine prasme (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. rugsėjo 24 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A602-1047/2013).“

Tyrimo išvados

11. Atsižvelgus į šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes bei į teisinį reglamentavimą ir teismų praktiką, pažymima:

11.1. Skundas nagrinėjamas tik VAĮ, Įstatymo, Ligų tyrimo nuostatų (pažymos 8.3 punktas) taikymo aspektu. Seimo kontrolieriai nesprenžia ginčų dėl teisės. Vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje. Šio tyrimo metu Seimo kontrolierius nevertino CDMEK priimtų sprendimų pagrįstumo ir teisėtumo, kadangi jie yra skundžiami teismui. Pagal Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 1, 2, 3 straipsnių nuostatas, teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai;

11.2. Seimo kontrolieriaus kompetencijai priskirta tirti skundus dėl pareigūnų biurokratizmo ir piktnaudžiavimo (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 73 straipsnis). Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 2 straipsnio nuostatomis, *biurokratizmas* – tokia pareigūno veika, kai vietoj reikalų sprendimo iš esmės laikomasi nereikalingų ar išgalvotų formalumų, nepagrįstai atsisakoma spręsti pareigūno kompetencijai priklausančius klausimus, vilkinama priimti sprendimus ar atlikti savo pareigas bei kitaip blogai ar netinkamai valdoma (atsisakoma informuoti asmenį apie jo teises, sąmoningai pateikiamas klaidinantis ar netinkamas patarimas ir t. t.). Biurokratizmu taip pat laikomas toks pareigūnų darbas, kai nevykdomi arba blogai vykdomi įstatymai ar kiti teisės aktai.

Piktnaudžiavimas – tokie pareigūno veiksmai ar neveikimas, kai jam suteikti įgaliojimai naudojami ne pagal įstatymus bei kitus teisės aktus arba savanaudiškais tikslais ar dėl kitokių asmeninių paskatų (naudojimosi tarnybine padėtimi, keršto, pavydo, karjerizmo, neteisėtų paslaugų teikimo ir t. t.), taip pat tokie pareigūno veiksmai, kai viršijami suteikti įgaliojimai ar savavaliaujama;

11.3. CDMEK yra speciali ekspertinė institucija, kuri pagal teisės aktus yra įgaliota nagrinėti ir yra kompetentinga spręsti ginčus dėl profesinių ligų diagnozės nustatymo (nenustatymo) pagrįstumo. Ji tai atlieka pasitelkdama specialias žinias, reikalingas kvalifikuotam duomenų vertinimui medicininio aspektu. CDMEK, gavusi prašymą įvertinti profesinės ligos nustatymo pagrįstumą, pirmiausia atlieka kompleksinę dokumentų analizę ir vadovaudamasi jai suteiktomis teisėmis nustato, ar profesinės ligos diagnozė nustatyta pagrįstai, bei surašo atitinkamą išvadą. CDMEK kompleksiskai įvertina duomenis apie darbuotojo ligos ir gyvenimo anamnezės, darbo veiklos raidą (profesiją, darbo pobūdį, kenksmingus darbo aplinkos veiksnius ir minimalų jų poveikio intensyvumą bei trukmę ir kt.), profesinės ligos kliniką, asmens sveikatos istorijos ir kitų medicininių dokumentų duomenis;

11.4. Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostata, jog valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, aiškintina *inter alia* kartu su Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad valstybė rūpinasi žmonių sveikata (*Konstitucinio Teismo* 2014-05-09 nutarimas).

Ministerija yra valstybės politiką sveikatos apsaugos srityje organizuojanti viešojo administravimo institucija. Sveikatos apsaugos ministerijos veiklos tikslai – formuoti valstybės politiką asmens sveikatos priežiūros srityje, organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą. Taigi, Ministerija, įgyvendindama veiklos tikslus, privalo vykdyti konstitucinę valstybės priedermę rūpintis žmonių sveikata;

11.5. nagrinėjamu atveju:

11.5.1. Pareiškėjas skundžiasi CDMEK veikla, teisės aktuose nustatytų terminų sprendimui dėl profesinės ligos patvirtinimo / nepatvirtinimo priimti nesilaikymu;

11.5.2. *nustatyta, kad:*

1) CDMEK 2019-09-26 svarstė Pareiškėjo 2019-09-21 prašymą „įvertinti, ar nustatytas <...> yra profesinis susirgimas“ (pažymos 7.5 punktas). CDMEK, įvertinusi turimą informaciją, dokumentus, priėmė sprendimą netenkinti prašymo, nes Profesinės ligos patvirtinimo aktas (surašytas 2019-02-18), kuriame <...> nebuvo patvirtintas kaip profesinis susirgimas, turėjo būti skundžiamas per 2 mėn. nuo minėto akto gavimo. Pareiškėjas praleido apskundimo terminą, nes, jo teigimu, „nežinojo“. CDMEK 2019-10-18 raštu Pareiškėjui pateikė atsakymą, kurį Pareiškėjas turėjo teisę (jeigu su atsakymu nesutiko) skųsti teisės aktų nustatyta tvarka teismui. Tai nurodo ir Ministerija (pažymos 6.12 punktas). Pareiškėjas šia teise nepasinaudojo.

Atkreiptinas dėmesys, kad Komisija priėmė sprendimą bendru sutarimu (posėdyje) atsisakyti svarstyti <...> vertinimą profesinės ligos požiūriu (pažymos 7.5 punktas). Vadovaujantis teismų praktika (pažymos 10.4 punktas), CDMEK yra viešojo administravimo subjektas ir Komisijos priimami sprendimai (aktai) sukelia asmenims teises pasekmes. Taigi, Komisijos priimtas pirmiau minėtas sprendimas laikytinas individualiu administraciniu aktu (vadovaujantis VAĮ 2 straipsnio 9 punktu, individualus administracinis aktas yra vienkartinis teisės taikymo aktas, skirtas konkrečiam asmeniui ar nurodytai asmenų grupei), jis skundžiamas teismui. Pažymėtina tai, kad individualiame administraciniame akte turi būti nurodyta akto apskundimo tvarka. *Komisija 2019-10-18 rašte nenurodė apskundimo tvarkos;*

2) CDMEK 2019-11-27 posėdyje priėmė sprendimą dėl Pareiškėjui nustatytos profesinės ligos pagrįstumo. Komisijos išvada pateikta Pareiškėjui. Ši išvada skundžiama teismui;

11.5.3. *atkreiptinas dėmesys į tai, kad:*

1) skundas dėl Pareiškėjui nustatytos profesinės ligos pagrįstumo svarstytas 7 mėnesius. Vadovaujantis Nuostatais (pažymos 8.4 punktas), Komisija išnagrinėja skundą ir priima sprendimą ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo skundo ir visų dokumentų ir informacijos, reikalingų sprendimui priimti, gavimo dienos. Skundo tyrimui Komisija pateikė informaciją, kad paskutiniai dokumentai Pareiškėjui aktualiu klausimu gauti 2019-11-12.

Vadovaujantis Nuostatais, CDMEK, atlikdama savo funkcijas, turi teisę kreiptis į valstybės institucijas, asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigas, darbdavius dėl informacijos, dokumentų, reikalingų skundai išnagrinėti, pateikimo. CDMEK kompleksiskai įvertina duomenis apie darbuotojo ligos ir gyvenimo anamnezės, darbo veiklos raidą (profesiją, darbo pobūdį, kenksmingus darbo aplinkos veiksnius ir minimalų jų poveikio intensyvumą bei trukmę ir kt.), profesinės ligos kliniką, asmens sveikatos istorijos ir kitų medicininių dokumentų duomenis ir tik tada priima išvadą.

Vertinant teisinį reglamentavimą (dėl informacijos rinkimo, terminų sprendimui priimti), CDMEK galiojančių teisės aktų nuostatų nepažeidė.

2) vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 21 punktu, Seimo kontrolieriai turi teisę pasisakyti (teikti siūlymus ar pastabas) dėl viešojo administravimo gerinimo net ir klausimais nepriskirtais Seimo kontrolieriaus kompetencijai. Pagal Seimo kontrolierių įstatymo 19² straipsnio nuostatas, Seimo kontrolierių įstaiga yra nacionalinė žmogaus teisių institucija (NŽTI). **Svarbiausi NŽTI tikslai** – pasisakyti įvairiais žmogaus teisių klausimais ir, bendradarbiaujant su visuomene, kelti aktualias žmogaus teisių problemas, atlikti kitas pagrindines NŽTI funkcijas, apibrėžtas JT Generalinės Asamblėjos priimtoje rezoliucijoje.

Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį į tai, kad Lietuvos Respublikos Konstitucija įtvirtina atsakingo valdymo (gero administravimo) principą. Vienas iš gero administravimo principų yra konstitucinė nuostata, kad visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (pažymos 9, 10 punktai). Pažymėtina, kad VAI sudaro prielaidas įgyvendinti šią Konstitucijos nuostatą; nustato viešojo administravimo principus, garantuoja asmenų teisę apskusti viešojo administravimo subjektų veiksmus, neveikimą ar administracinius sprendimus, taip pat teisę į įstatymais pagrįstą ir objektyvų asmenų prašymų, skundų ir pranešimų nagrinėjimą; įtvirtina kitas asmenų ir viešojo administravimo subjektų teises ir pareigas viešojo administravimo srityje. Vadovaujantis VAI nuostatomis, viešojo administravimo subjektai savo veikloje privalo vadovautis įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo, subsidarumo ir kitais šioje įstatymo normoje išvardytais principais. Tai reiškia, jog kiekviena viešojo administravimo institucija yra saistoma bendrųjų, be kita ko, konstitucinių teisės principų bei **gero administravimo, atsakingo valdymo principų (teisėtumo, objektyvumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, skaidrumo ir kt.** „Geras administravimas, įtvirtintas kaip asmenų subjektinė teisė, viešojo administravimo subjektus ne tik įpareigoja paisyti teisinių reikalavimų, bet taip pat suteikia asmenims šios teisės įgyvendinamumo garantiją jų santykiuose su administraciniais organais.“ (pažymos 10 punktas).

Konstitucinis valstybės įstaigų paskirties tarnauti žmonėms principas (Konstitucijos 5 str. 3 d.) suponuoja jų pareigą užtikrinti palankiausią žmogaus teisių įgyvendinimo režimą ir ginti bei saugoti šias teises, pačioms jų nepažeisti.

Tyrimo metu įvertinęs pateiktą informaciją, teisės aktų, reglamentuojančių CDMEK veiklą, skundų dėl profesinės ligos patvirtinimo / nepatvirtinimo nagrinėjimo tvarką, terminus, nuostatas, *Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį į tai, kad dėl teisės aktų netobulumo yra pažeidžiami gero administravimo, atsakingo valdymo principai:*

– *Nuostatuose nėra numatytas terminas, kiek laiko ilgiausiai galėtų būti nagrinėjami skundai.* Pažymėtina, jog tai, kad kuo greičiau būtų išspręstas klausimas dėl profesinės ligos nustatymo / nenustatymo, patvirtinimo / nepatvirtinimo, asmenims yra svarbu dėl piniginių lėšų (galimo pragyvenimo šaltinio) gavimo. Todėl minėtų klausimų (skundų) svarstymas CDMEK ilgiau nei 2 mėnesius kelia abejonių, ar negali būti vilkinamas tokių skundų nagrinėjimas.

Pažymėtina, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje nustatyta kiekvieno asmens teisė į gerą administravimą, kuri reiškia, kad institucijos reikalus turėtų tvarkyti nešališkai, teisingai ir per kiek įmanomai trumpesnę laiką (Pagrindinių teisių chartijos 41 str. 1 d.). Terminai suteikia stabilumo, aiškumo teisiniuose santykiuose: „Terminai sprendimo priėmimui yra skirti užtikrinti, kad administracinis procesas nebūtų pernelyg ilgai užtęsiamas, o viešojo administravimo subjektai įvykdytų jiems pavestą kompetenciją. (LVAT 2013 m. spalio 8 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A602-1189/2013)“.

Ministerijai teiktina rekomendacija;

– Vyriausybė 2004-04-28 nutarimu Nr. 487 patvirtino Profesinės ligos patvirtinimo akto formą (toliau vadinama – PLP Aktas). Šią PLP Akto formą užpildo ir pasirašo darbo medicinos gydytojas bei pateikia darbuotojui. Darbuotojas, nesutinkantis su profesinės ligos patvirtinimo aktu, ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo profesinės ligos patvirtinimo akto gavimo gali jį skųsti CDMEK.

Atkreiptinas dėmesys, kad *PLP Akte nėra pažymėta (nurodyta), per kiek laiko ir kam skundžiamas pats surašytas aktas*. Kritikuotinas CDMEK paaiškinimas, kad PLP Akto apskundimo tvarką ir terminus žodžiu išaiškina darbo medicinos gydytojas. Atkreiptinas dėmesys, kad PLP Aktas sukelia teises pasekmes darbuotojui, pareigas valstybės institucijoms, todėl remtis vien tik žmogiškuoju faktoriumi, kad darbo medicinos gydytojas žodžiu išaiškina (galimai) PLP Akto apskundimo tvarką, negalima. Pažymėtina, kad pareiga išaiškinti PLP Akto apskundimo tvarką darbo medicinos gydytojams teisės aktuose nėra nurodyta. ***Seimo kontrolieriaus nuomone, siekiant išvengti konfliktinių situacijų, PLP Akte turi būti nurodoma tiksliai jo apskundimo tvarka.***

LVAT savo nutartyse ne kartą yra pasisakęs: „Apskundimo tvarkos individualiame administraciniame akte nenurodymas (neišaiškinimas) gali būti laikomas priežastimi, objektyviai sukliudžiusiai pareiškėjui kreiptis į teismą laiku (žr., pavyzdžiui, 2012 m. rugpjūčio 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS520-592/2012; 2012 m. rugsėjo 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS492-440/2012; 2013 m. rugsėjo 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS858-753/2013; 2015 m. balandžio 1 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eAS-587-438/2015). Tinkamas viešojo administravimo subjekto sprendimo apskundimo tvarkos neišaiškinimas kai kuriais atvejais gali būti pripažintas objektyvia termino skundai teismui paduoti praleidimo priežastimi, lemiančia šio termino atnaujinimą (žr. 2015 m. gegužės 8 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS-769-556/2015).“

Vyriausybei teiktina rekomendacija.

– asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigos, darbdaviai ar kitos įstaigos dažnai vėluoja pateikti Komisijos prašomus dokumentus (informaciją) arba pateikia nepilną informaciją (dokumentus), dėl ko Komisija negali tinkamai atlikti savo funkcijų, nes priversta pakartotinai prašyti pateikti (jau prašytą) informaciją, dėl šių priežasčių ilgėja skundų išnagrinėjimo ir sprendimo priėmimo terminai. Seimo kontrolieriaus nuomone, siekiant užtikrinti tinkamą Komisijos darbą, teisės aktuose (Nuostatuose ir kt.) turėtų būti įtvirtinta pareiga (atsakomybė už pareigos nevykdymą) minėtiems asmenims (įstaigoms, įmonėms) laiku pateikti išsamią informaciją.

Pažymėtina ir tai, kad *Nuostatuose nėra reglamentuotas* šalių informavimas apie užsitęsusių skundų nagrinėjimą ir jo priežastis (dėl ekspertų atostogų, ligos, informacijos trūkumo arba kt.). Seimo kontrolierius atkreipia dėmesį į tai, jog administracinių teisinių santykių, susiklostančių tarp privačių asmenų ir valdžios institucijų, ypatumai lemia, kad privatus asmuo juose yra silpnesnioji pusė. Tokia teisinė asmens padėtis lemia, kad santykyje su viešąja administracija kilus neaiškumams, teisė aiškintina privataus asmens naudai, siekiant subalansuoti nelygias šalių pozicijas bei garantuoti asmens, kaip silpnesnės šalies, apsaugą. Iš to valstybės institucijoms kyla pareiga vadovautis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais gero viešojo administravimo, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principais.

Kadangi CDMEK yra atsakinga ir atskaitinga sveikatos apsaugos ministrui, dėl CDMEK nuostatų keitimo sprendimą priima ministras, todėl *rekomendacija dėl Komisijos darbo organizavimo, Nuostatų tobulinimo teiktina Ministerijai*. Pažymėtina, kad Ministerija pripažino, jog Komisijos veikla tobulintina (pažymos 6.10 punktas).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad teisėkūros principais vadinami tam tikri imperatyvūs reikalavimai, keliami teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. Pagal Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatas, teisėkūroje vadovaujamosi šiais principais: ***pagarbos asmens teisėms ir laisvėms*** principu – reiškiančiu, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų; ***efektyvumo*** – reiškiančiu, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leisiančios pasiekti priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio

reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus; *aiškumo* – reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas.

Konstitucinio Teismo 2004-12-13 nutarime konstatuota: „Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams: teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; teisės aktuose nustatyti reikalavimai turi būti grindžiami bendro pobūdžio nuostatomis (teisės normomis ir principais), kurias įmanoma taikyti visiems numatytiems atitinkamų teisinių santykių subjektams; diferencijuotas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas tik atitinkamais teisės aktais reguliuojamų visuomeninių santykių subjektų padėties objektyviais skirtumais; kad teisinių santykių subjektai galėtų žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, teisės normos turi būti nustatomos iš anksto, teisės aktai turi būti oficialiai skelbiami, jie turi būti vieši ir prieinami; įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti *aiškus, suprantamas, neprieštaringas, teisės aktų formuluotės turi būti tikslios*“.

12. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, remiantis teismų praktika, Komisijos sprendimai, veiksmai, neveikimas (atsisakymas atlikti jos kompetencijai priskirtus veiksmus) skundžiami Administracinių bylų teisenos įstatyme (ABTĮ) nustatyta tvarka ir terminais. Pagal ABTĮ, administraciniai teismai sprendžia bylas dėl valstybinio administravimo subjektų priimtų teisės aktų ir veiksmų teisėtumo, taip pat šių subjektų atsisakymo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus teisėtumo ir pagrįstumo ar vilkinimo atlikti tokius veiksmus.

Todėl, jeigu, Pareiškėjo nuomone, Komisija priėmė netinkamus sprendimus (pažymos 11.5.2 punktas) arba galimai neatliko kažkokių veiksmų (pvz., nepriėmė sprendimo ir pan.), kas priklauso jai pagal kompetenciją, jis turi teisę Komisijos neveikimą arba sprendimus skųsti teismui.

Kasacinis teismas yra išaiškinęs (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys: 2009 m. vasario 2 d., Nr. 3K-3-25/2009, 2009 m. birželio 8 d., Nr. 3K-3-252/2009):

„Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnyje įtvirtintos asmens teisės kreiptis į teismą įgyvendinimo procesinė tvarka ir sąlygos yra nustatytos specialiuosiuose įstatymuose, ir tam, kad ši teisė būtų įgyvendinta tinkamai, šios tvarkos būtina laikytis. Konstitucines nuostatas konkretizuoja ir detalizuoja civiliniai, baudžiamieji ir administraciniai (tiek procesiniai, tiek tam tikru aspektu ir materialiniai) įstatymai, konkrečiai civiliniame procese – CPK 5 straipsnio 1 dalis. Pagal šią proceso teisės normą teisę į teisminę gynybą turi asmuo, kurio teisė ar įstatymų saugomas interesas yra pažeisti ar ginčijami. Joje numatyta ne bet kurio, o suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą. Be to, pagal šią teisės normą suinteresuotas asmuo turi teisę kreiptis į teismą ne bet kokia, o būtent įstatymų nustatyta tvarka. Šia blanketine teisės norma įstatymų leidėjas įtvirtino galimybę suinteresuotų asmenų teisę kreiptis į teismą reglamentuoti ir kitais įstatymais (CPK 1 straipsnio 2 dalis). Pagal CPK 2 ir 5 straipsnius teisminė gynyba taikoma tiems asmenims, kurie įrodo, kad jų teisės ir teisėti interesai pažeidžiami.“

13. Atsižvelgus į nustatytas aplinkybes (šio tyrimo metu CDMEK priėmė sprendimą), teisinį reglamentavimą bei vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 4 dalimi, jeigu skundo tyrimo metu paaiškėja, kad skundą nagrinėti tikslinga kitoje institucijoje ar įstaigoje (nagrinėjamu atveju teisme), *skundo tyrimas nutrauktinas*.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia X pakartotinio skundo dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant skundus dėl profesinės ligos patvirtinimo / nepatvirtinimo, tyrimą nutraukti.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

15. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8, 14 punktais, Seimo kontrolierius rekomenduoja:

15.1. *Vyriausybei*, atsižvelgus į pažymos 11.5.3 papunkčio 2 dalyje išdėstytas pastabas, tačiau jomis neapsiribojant, pavesti valstybės institucijoms, dalyvaujančioms formuojant valstybės politiką darbuotojų saugos ir sveikatos srityje, organizuojančioms, koordinuojančioms ir kontroliuojančioms šios politikos įgyvendinimą, spręsti klausimą dėl teisės aktų tobulinimo (pakeitimo arba papildymo) aiškiau reglamentuojant: PLP Akto apskundimo tvarką, t. y. apskundimo tvarkos asmenims išaiškinimą; skundų CDMEK nagrinėjimo terminus (galutinius); informacijos suinteresuotiems asmenims (pvz., darbuotojams) apie priežastis, dėl kurių užsitęsė skundų CDMEK dėl profesinės ligos patvirtinimo / nepatvirtinimo nagrinėjimas, teikimą; įstaigoms, įmonėms privalomumą (ir pasekmes nepateikus informacijos) teikti Komisijai išsamią informaciją, reikalingą jos funkcijoms atlikti;

15.2. *sveikatos apsaugos ministrui*:

15.2.1. atsižvelgiant į pažymos 11.5 punkte išdėstytas pastabas, tačiau jomis neapsiribojant, spręsti klausimą dėl CDMEK darbo organizavimo tobulinimo, jos Nuostatų pakeitimo arba papildymo;

15.2.2. atkreipti dėmesį į pažymos 11.5.2 papunkčio 1 dalies turinį, imtis priemonių, kad CDMEK sprendimuose, įformintuose Komisijos raštu, būtų nurodyta pareiškėjams tokių sprendimų apskundimo tvarka.

Prašytume apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus Seimo kontrolierių ir Pareiškėją informuoti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, t. y., **ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas